

Met een groene, oranje of rode stemkaart kunnen leerlingen van Aventurijn in Almere reageren op een stelling over seksualiteit of relaties. FOTO WERRY CRONE

Een penis is privé, net als iemands borsten en billen

REPORTAGE Lessen over seks en relaties maken verstandelijk beperkte jongeren weerbaar

Iris Pronk
ALMERE

Een jongen die zijn broek laat zakken en zijn penis toont. Is dat oké?

Nee, weten de leerlingen van juf Karin de Grootte: een penis is privé, die dring je niet aan anderen op. Dus steken ze tijdens de les 'relationele en seksuele vorming' een rood stempapiertje in de lucht. Rood betekent stop, hou op. Alleen Jesper, een jongen met Down, kiest oranje, de kleur van de twijfel. "Ik vind het een béétje vies", legt hij uit.

De volgende situatie is lastiger te interpreteren voor deze pubers met een verstandelijke beperking, leerlingen van Aventurijn, een school voor zeer moeilijk lerende kinderen in Almere. Een man legt zijn hand op de billen van een vrouw. Is dat oké?

"Kijk eens naar haar gezicht", helpt de juf. "Die vrouw kijkt helemaal niet blij." Toch kiest Dominique voor groen, de kleur van 'goed', want "dat doet papa ook bij mama". Misschien vindt haar moeder zo'n billklapje wel leuk, beaamt De Grootte, maar de mevrouw op het plaatje niet. Dus moet deze man zijn handen thuis houden. "Billen zijn ook privé, net als borsten, een vagina en penis."

Er rust een taboe op seksualiteit bij verstandelijk beperkte kinderen en jongeren, stelt kenniscentrum Rutgers vast. Veel ouders en docenten weten niet hoe ze het onderwerp moeten bespreken, terwijl dat wel bittere noodzaak is. Uit onderzoek blijkt dat verstandelijk beperkte vrouwen en mannen in hun

jeugd vaak seksueel misbruik meemaken, variërend van ongewenste aanrakingen tot een verkrachting.

Daarom lanceerde Rutgers de eerste website met seks- en relatielessen voor deze kwetsbare groep:

www.seksuelevorming.nl/speciaal-onderwijs. Docenten kunnen daarop informatie vinden over veilig vrijen, intimiteit, weerbaarheid, wensen en grenzen, afgestemd op jongeren met een IQ van 70 of (veel) lager.

Voorheen moesten scholen alles 'zelf uitvoeren', weet Dunja ten Oort, teamleider bij Aventurijn, een voorloper op het gebied van seksuele vorming. Op deze school met 172 leerlingen van 12 tot 20 jaar, staat het vak al vijf jaar op het lesrooster, naast rekenen en taal. De beslissing om wekelijks serieuze aandacht aan seksualiteit en relaties te besteden, was ingegeven door "wat er bij leerlingen speelt", vertelt ze: jongeren die elkaar gewenst of ongewenst betasten, geen nee durven zeggen of ernstig lijden onder een verkeerd vriendje. Een jongen die constant masturbeert, een meisje dat steeds met jongens in de bosjes zit.

Daarom worden deze lessen gegeven, blijkt uit een anekdote over Yasmina (16), een leerling van juf Karin de Grootte. Dit verlegen meisje had zo goed begrepen dat haar billen en vagina privé zijn, dat ze weigerde zich uit te kleden voor de dokter en de fysiotherapeut. "Ze neemt het heel letterlijk op", zegt haar moeder Fatima, die het 'super' vindt dat de school zo'n werk maakt van de weerbaarheid van haar dochter. "Het is een heel kwetsbare doel-

'Verstandelijk beperkten zijn een kwetsbare doelgroep waar helaas in de maatschappij heel snel misbruik van wordt gemaakt'

groep, waar helaas in de maatschappij heel snel misbruik van wordt gemaakt."

Dat er ook een andere kant van seksualiteit is – een leuke – komt bijvoorbeeld aan bod in de les van Renée Entrop, die leerlingen van 16 tot 18 jaar heeft met een hoger cognitief niveau, al zijn de onderlinge verschillen groot; sommigen spelen nog met Little Pony's. "Vandaag wil ik het hebben over dat je elkaar echt heel leuk vindt", vertelt ze aan de klas. Ze laat een filmpje zien van een jongen en een meisje die een oogje op elkaar hebben. Maar de jongen verpest het met een overdreven stoere vraag: "Geloof jij in liefde op het eerste gezicht? Of zal ik nog een keer langslapen?" Bah, denkt het meisje.

"Welke vragen kun je beter stellen als je iemand leuk vindt?" vraagt Entrop. Hoe oud ben je, stelt een leerling voor. Wat is je lievelingseten, suggereert een ander. Daar twijfelt Entrop hardop even over: "Werk dat, als je op een bekende afstapt en vraagt: wat is je lievelingseten?"

Gaan we het volgende les over "boem-boem-seksdingen hebben? vraagt een meisje met een brede grijns. Dat zou zomaar kunnen, voorbehoedmiddelen en soa's staan ook op het programma. Laatst nam een meisje met strenge ouders de juf wél in vertrouwen. "Ze was vastbesloten", vertelt Entrop. "Ze zei: 'Ik wil hét gewoon een keer doen.' Ik heb haar toen op het hart gedrukt: denk aan de pil en condoms. Raak in elk geval niet zwan-ger, bespreek het met je zus."

Misbruik voor webcam, pesten in chatgroepen

Seksueel misbruik via de webcam; op Aventurijn in Almere, een school voor voortgezet speciaal onderwijs, hebben ze het nog niet meegemaakt. Maar omdat een deel van hun leerlingen wél gebruikmaakt van de sociale media, is het wel een thema in de les. Voorig jaar was er zelfs een speciale ouderavond, met name over het pestgedrag in de chatgroepen waar sommige leerlingen lid van zijn. "Onze leerlingen zijn op dit gebied naïef en weinig weerbaar", zegt teamleider Dunja ten Oort. "We zien wel een risico."